

Archeologienota

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

GERAARDSBERGEN – WEVERIJSTRAAT 81 en 85 (prov. Oost-Vlaanderen)

Auteurs: Lynn DEVALCKENEER

Projectcode: 2024A263

1. Aanleiding vooronderzoek

Zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

2. Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

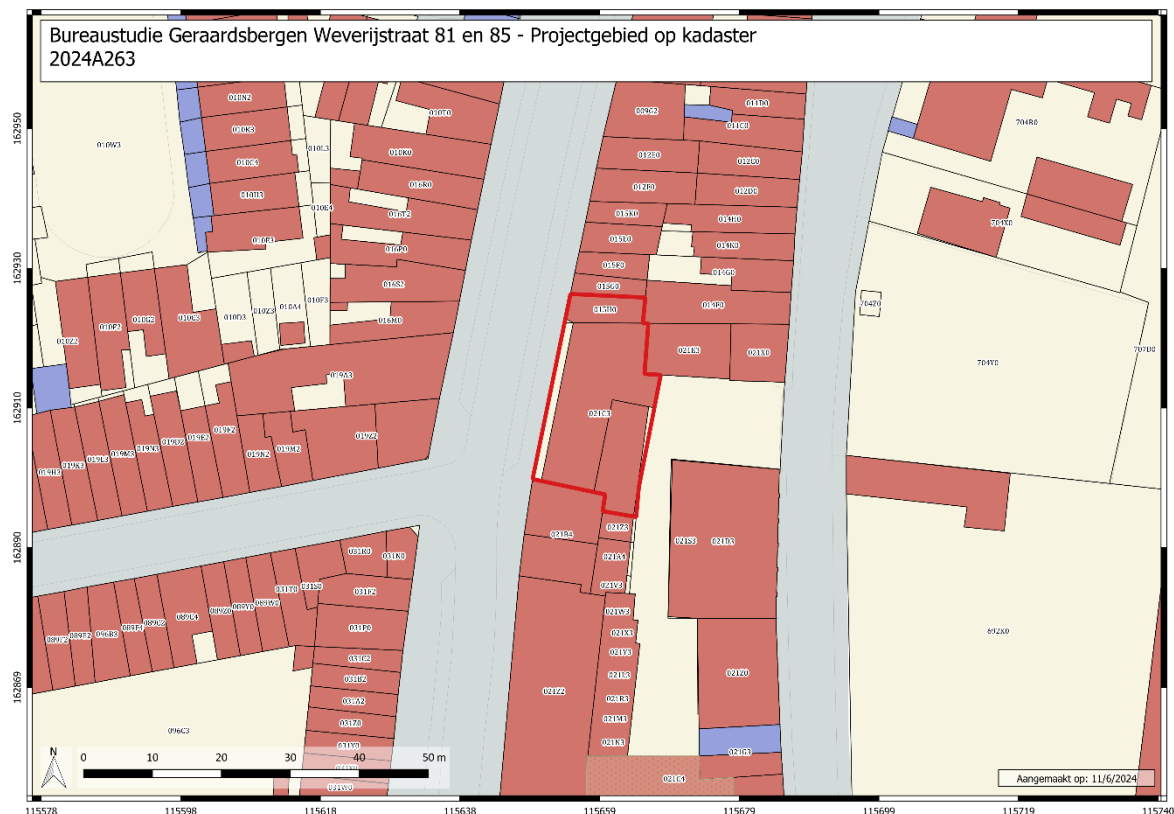
3. Gemotiveerd advies

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig, alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom is voor het volledige projectgebied een verder vooronderzoek noodzakelijk is. Gezien de ligging van het projectgebied in het historisch centrum van Geraardsbergen, mogelijk in wat het oudste deel van de stad kan worden beschouwd en mogelijk ter hoogte van de stadsversterking, wordt een vervolgonderzoek in de vorm van een proefputtenonderzoek voorgesteld als de meest aangewezen methode. Voor een uitgebreide evaluatie van de verschillende onderzoeksmethoden wordt verwezen naar het verslag van resultaten (hoofdstuk 2.5.).

Hieronder worden de voorwaarden beschreven waaraan de verschillende onderzoeksfases moeten voldoen. Het uitgestelde traject is noodzakelijk omdat de gronden op dit moment niet beschikbaar zijn voor verder vooronderzoek gezien de aanwezige bebouwing en verharding op het terrein. Dit vooronderzoek kan pas gebeuren na de afbraak van deze bebouwing en dus na het verkrijgen van een stedenbouwkundige vergunning.

4. Planafbakening

Het projectgebied heeft een oppervlakte van ongeveer 410 m² en dient onderzocht te worden door middel van een brede getrapte proefsleuf.

Figuur 1: Projectgebied aangeduid op GRB (bron: www.geopunt.be)

Figuur 2: Projectgebied aangeduid op recente luchtfoto (bron: www.geopunt.be)

5. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen per methode weergegeven. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals besproken in hoofdstuk 2.5. van het verslag van resultaten.

- **Proefsleuven/proefputten:**
 - Welke impact heeft de aanwezige bebouwing op het bodemarchief uitgeoefend?
 - Is er sprake van een complexe verticale stratigrafie?
 - Zijn er fasen van ophogingen of nivellering te zien?
 - Zijn er archeologische sporen aanwezig?
 - Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
 - Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
 - Zijn er sporen en resten aanwezig die wijzen op de historische bebouwing van het perceel zoals te zien op de historische kaarten vanaf de 18de eeuw? Zo ja, van welke aard zijn deze en wat is hun bewaringstoestand? Kunnen verschillende vloer- of loopniveaus onderscheiden worden? Kan hier een datering worden toegewezen? Of zijn de sporen en resten te koppelen aan de achtererven van de historische bebouwing? Zo ja, welke vorm nemen deze aan?
 - Zijn er sporen en resten aanwezig die verband houden met de historische achtererven van de woonpercelen zoals te zien op de historische kaarten vanaf de 16de eeuw? Welke vorm nemen deze sporen en resten aan (bijvoorbeeld beerputten, waterputten, (afval)kuilen, perceelsgreppels of afwateringsvoorzieningen, etc.)? Hoe kan hun bewaringstoestand worden getypeerd? Wijzen zij op enige vorm van artisanale activiteiten?
 - Zijn er sporen en resten aanwezig die verband houden met de stadsversterkingen ter hoogte van het terrein? Zo ja, van welke aard zijn deze sporen en resten? Wat kan gesteld met betrekking tot hun materialiteit? Zijn er fasen van aanleg, aanpassing en slechting te onderscheiden? Kan aan deze fasen een datering worden toegekend? Stemmen deze overeen met de beschrijving opgemaakt tijdens de 14de eeuw (ringmuur met aarden wal voorzien van palissades).

- Zijn er sporen en resten die in verband kunnen worden gebracht met de historische voorloper van de Sint-Annastraat, namelijk het wegtracé dat de loop van de omwalling *intra muros* volgt? Waaruit bestaan de aangetroffen sporen en resten? Wat is hun bewaringstoestand?
- Zijn er sporen en resten aanwezig die gekoppeld kunnen worden aan een voorloper van de stadsomwalling? Kan deze gekoppeld worden aan de vroegste stadsonwikkeling (11de eeuw)? Welke vorm name deze aan? Wat kan achterhaald worden met betrekking tot haar materialiteit en datering (aanleg, herstellingswerken, slechting)?
- Zijn er sporen en resten die verband houden met de oudere stadsfasen? Welke informatie dragen zij bij aan de historische stadsontwikkeling? Van welke aard zijn de sporen en resten? Wijzen zij op het uitoefenen van bepaald activiteiten ter hoogte van het projectgebied?
- Welke sporen en resten gaan de stadsontwikkeling vooraf? Kunnen deze een datering worden toegekend? Wat is de aard van deze sporen en resten en wat is hun bewaringstoestand?
- Hoe verhouden al deze sporen en resten zich tot de stadsgeschiedenis van Geraardsbergen?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

6. Plan van aanpak

Hieronder wordt per voorgestelde onderzoeksmethode de te hanteren techniek beschreven:

○ **Proefsleuven/proefputten**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van brede getrapte sleuf met een noordwest-zuidoost oriëntatie en dit haaks op de verwachte restanten van de stadsomwalling.

De sleuven worden aangelegd tot op het eerste archeologisch niveau. De daaropvolgende verdiepingen gebeuren tot op moederbodem om zicht te krijgen op de totale stratigrafie. Hierbij wordt een complexe verticale stratigrafie verwacht gezien de ligging van het projectgebied in stadscontext. Indien een uitgraving tot op moederbodem wegens omstandigheden niet kan, dient de verdere bodemsequentie in kaart te worden gebracht aan de hand van boringen. Deze worden manueel uitgevoerd door middel van een Edelmanboor met diameter 7 cm.

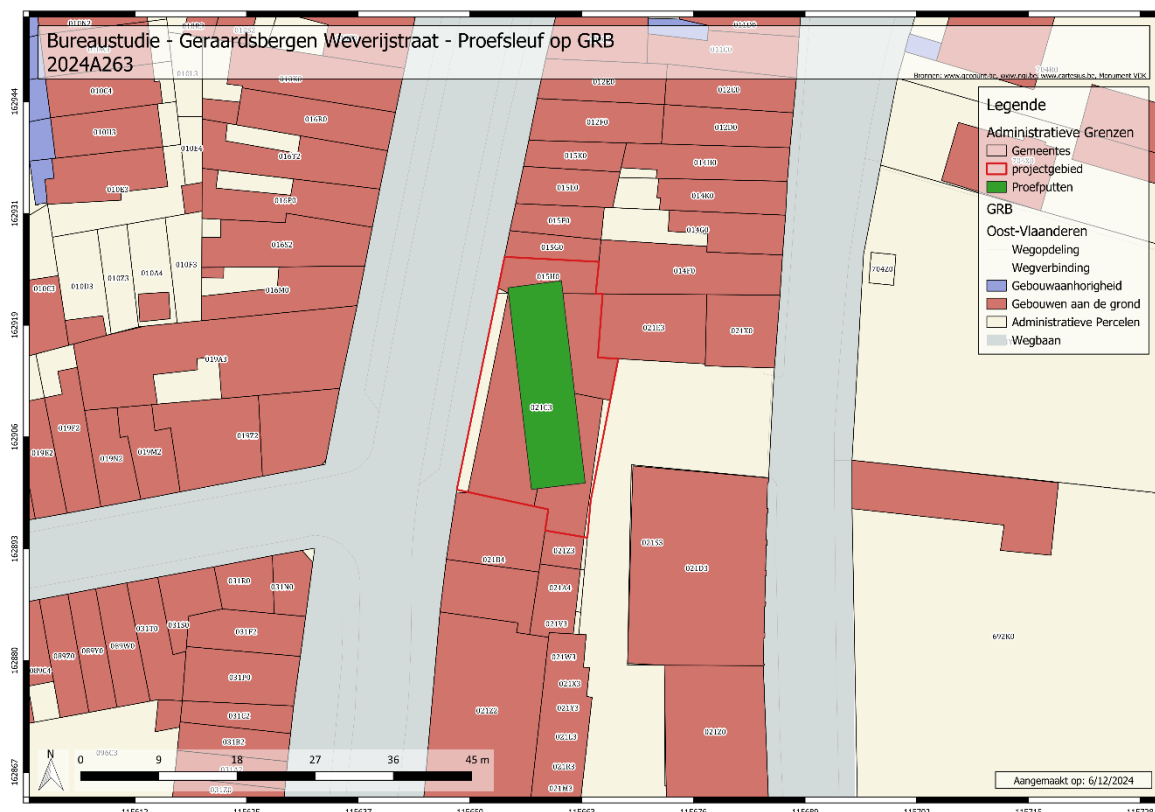
Het sleuvenplan voorziet een sleuf met een breedte van 5 m zodat trapsgewijs kan verdiept worden en afgraving bijgevolg op een veilige manier kan gebeuren. Na het uitbreken van verhardingen of vloerplaten wordt op indicatie van de veldwerkleider verdiept tot op het eerste archeologisch niveau. De eerste trap wordt bijgevolg aangelegd op dit eerste archeologisch niveau. Verdere aanleg van trappen gebeurt om de 1,5 m, bij een volgend archeologisch niveau of op aanduiden van de veldwerkleider. Indien nodig kan, om veiligheidsredenen, de randen van de sleuf verbreed worden. Alvorens te verdiepen naar een volgend niveau dienen alle sporen en resten te worden ingemeten, geregistreerd en gefotografeerd. Pas nadat het voorgaande vlak volledig is afgewerkt, kan naar een volgend niveau verdiept worden.

De afgraving gebeurt aan de hand van een niet-getande graafbak. De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de proefsleuf. Na afloop van het terreinonderzoek wordt de sleuf opnieuw gedicht met de eerder uitgegraven grond. Dit gebeurt op een dergelijke manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt. Indien nodig worden kwetsbare sporen afgedekte met waterdoorlatende doek.

De aanleg van de proefputten gebeurt op aangeven van de veldwerkleider. Na het uitbreken van de bestaande verharding of vloerplaten wordt op zijn of haar indicatie verdiept tot het eerste archeologisch relevant vlak. Alvorens te verdiepen naar een volgend niveau dienen alle sporen en resten te worden ingemeten, geregistreerd en gefotografeerd. Pas nadat het voorgaande vlak volledig is afgewerkt, kan naar een volgend niveau verdiept worden. Deze verdiepingen gebeuren tot de volledige bodemsequentie in kaart is gebracht of tot waar de veiligheid of het grondwater een correcte registratie toelaat. Uit veiligheidsoverwegingen wordt ook de aanleg van de proefput in trappen geadviseerd. De diepte van hun aanleg en hun breedte wordt bepaald door de veldwerkleider. Er dient steeds rekening te worden gehouden met een werkbaar oppervlak dat het uitvoerend team toelaat om het archeologisch vooronderzoek op een gedegen en veilige manier uit te voeren. Indien nodig kunnen ook de randen van de proefput worden verbreed.

Indien er dient te worden afgeweken van dit patroon, dient dit gemotiveerd te worden bij de opmaak van het verslag.

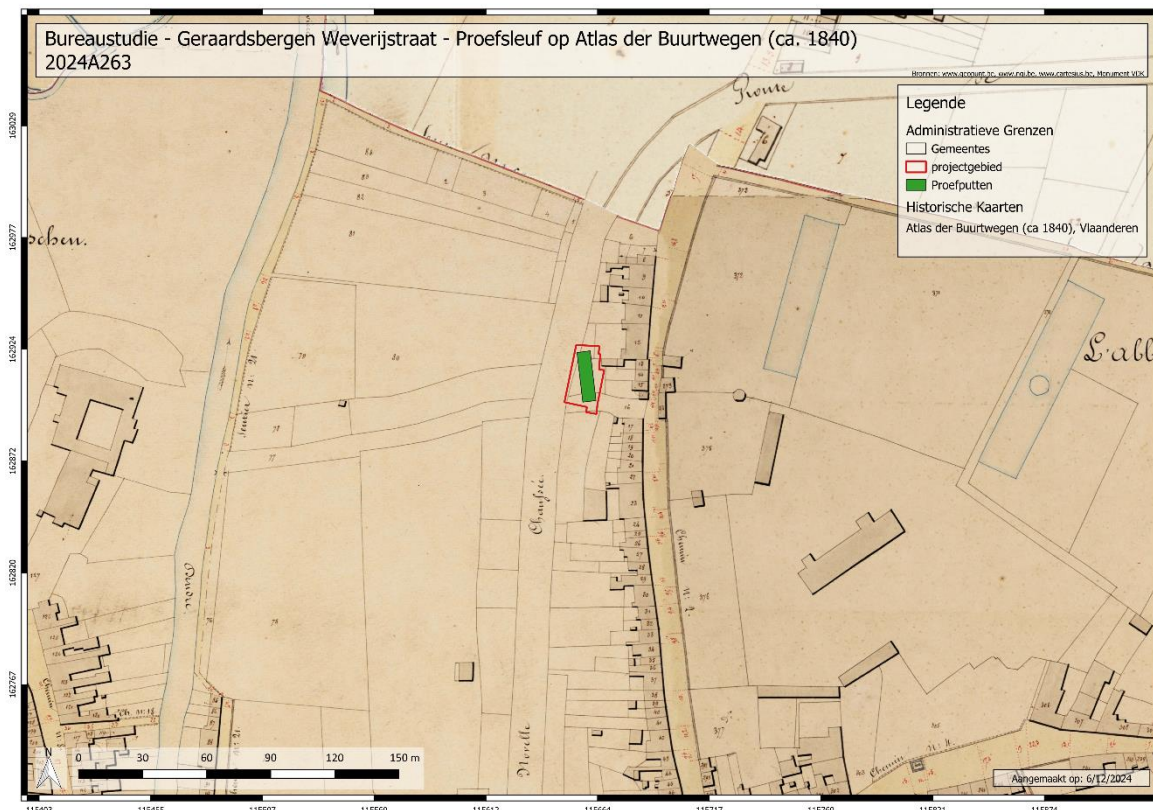
Het uitbreken van de verharding gebeurt onder begeleiding van een archeoloog. Dit om te voorkomen dat sloopwerkzaamheden een bijkomende impact hebben op het mogelijk aanwezige bodemarchief.

Figuur 3: Proefsleuf aangeduid op GRB (bron: www.geopunt.be)

Figuur 4: Proefsleuf aangeduid op recente luchtfoto (bron: www.geopunt.be)

Figuur 5: Proefsleuf aangeduid op Atlas der Buurtwegen ca. 1840 (bron: www.geopunt.be)

Wanneer de gebouwen gesloopt worden kunnen enkel de bovengrondse delen onbegeleid worden gesloopt. Het uitbreken van de vloerplaten en funderingen gebeurt onder begeleiding van een archeoloog. Gezien de ligging van het projectgebied in stadscontext kan het uitbreken van funderingen pas gebeuren na afronding van het archeologisch vooronderzoek en dan enkel in die zones waar geen verder archeologisch onderzoek wordt geadviseerd. Dit om te voorkomen dat sloopwerkzaamheden een bijkomende impact hebben op het mogelijk aanwezige bodemarchief.

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij de aannemer archeologie. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard op de plaats naar keuze van de bouwheer. Dit gebeurt in overleg met opdrachtgever voor de aanvang van het project. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

7. Gewenste competenties

- In het kader van het proefputtenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij minstens één van de uitvoerende archeologen ten minste 100 werkdagen veldervaring heeft met onderzoek in historische stadscontexten en beide beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek.
- Gedurende het terreinwerk dient een (assistent-)aardkundige op afroep aanwezig te zijn bij het aanleggen, registeren en interpreteren van de referentieprofielen; voor het nemen van stalen, het bepalen van de analysestrategie en het uitvoeren en interpreteren van analyses. De (assistent-)aardkundige voert dit uit conform de bepalingen inzake referentieprofielen en aardkundige staalname (hoofdstuk 10.3 en 10.4 CvGP). De (assistent-)aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zandbodems.

8. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.